SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1148

av Adam Reuterskiöld m.fl. (M)

Äganderätt i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka grundlagsskyddet för äganderätten genom en tydligare skrivning i regeringsformen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en uttrycklig proportionalitetsprincip vid alla inskränkningar i äganderätten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den grundläggande principen ska vara att ersättning ska utgå för nyttjanderätt och inte expropriering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättningsnivån ska vara minst 125 procent av marknadsvärdet för all typ av egendom för de fall då expropriation är absolut nödvändigt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheterna till expropriation till fall av väsentligt allmänintresse och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka enskildas rätt till domstolsprövning vid inskränkningar i äganderätten och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa ekonomisk kompensation när miljö- eller planlagstiftning innebär betydande värdeförluster för enskilda och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja frivilliga avtal framför tvångsregleringar vid mark- och resursanvändning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka företagandets rättssäkerhet genom förutsägbara regler och tidsgränser i tillståndsprocesser och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Äganderätten är grunden för ett demokratiskt samhälle. Den är en grundläggande fri- och rättighet inskriven i FN:s mänskliga rättigheter. Den utgör en förutsättning för individens frihet, trygghet och ansvarstagande, men är också central för ett starkt näringsliv och långsiktig samhällsutveckling.

Inskränkning av äganderätten är idag svagare i Sverige än i många andra europeiska länder. Expropriationslagstiftningen, kommunala planprocesser och miljöregler innebära betydande inskränkningar för enskilda, ibland utan tillräcklig kompensation eller möjlighet till effektiv rättslig prövning. Det är viktigt att det inte undergräver förtroendet för staten och minska den enskildes vilja att investera, utveckla och förvalta sina tillgångar.

För att värna den enskildes frihet och samtidigt möjliggöra gemensam utveckling krävs en tydligare balans mellan allmänintresset och den privata äganderätten.

Grundlagsskydd; Regeringsformen bör förtydligas för att stärka äganderätten och klargöra under vilka förutsättningar inskränkningar får ske. En proportionalitetsprincip bör införas så att alla inskränkningar måste vara nödvändiga och proportionerliga.

Expropriation; Ersättningsnivån bör höjas till minst 125 procent av marknadsvärdet för all egendom och expropriation ska endast få ske vid väsentligt allmänintresse. Rättssäkerhet; Den enskilde ska alltid ha rätt till domstolsprövning när det gäller inskränkningar i äganderätten, och rättsprocesserna bör bli snabbare, enklare och mer förutsägbara.

Miljö och planering; Miljö- och planlagstiftning måste utformas så att den som drabbas av stora värdeförluster till följd av restriktioner får ekonomisk kompensation. Frivilliga lösningar och avtal bör alltid prioriteras framför tvång.

Näringsfrihet; Företagare måste ges ökad rättssäkerhet genom stabila regler och tidsgränser i tillståndsprocesser, så att långsam handläggning inte i praktiken underminerar äganderätten.

Genom dessa reformer kan Sverige stärka äganderätten och därigenom värna både individens frihet och samhällets långsiktiga utveckling.

Adam Reuterskiöld (M)

Sten Bergheden (M)

Fredrik Ahlstedt (M)

Alexander Svensson (M)

Merit Frost Lindberg (M)

Anna af Sillén (M)

Kristina Axén Olin (M)

Marie Nicholson (M)

Mats Green (M)